

BÖLÜM 1

ÖĞRETİM LİDERLİĞİ

Sümeyye ZENGİN¹

Tevfik UZUN²

Öğretim Liderliği Nedir?

Okulların en temel amaçları arasında, öğrenci öğrenmesini etkin bir şekilde sağlayarak öğrenci başarısı ve mutluluğuna odaklanmak bulunmaktadır. Okulun başarılı olmasında öğrencinin bireysel çabasının yanında okulun yapısı, kültürü, iklimi, okuldaki etkinlikler gibi örgütsel özellikler de etkili olmaktadır. Bu noktada okul yöneticisinin liderlik özellikleri ön plana çıkmaktadır. Okulda öğrenme kültürünün oluşmasında, öğretmenlerin olumlu tutum ve davranış sergilemelerinde, yönetici, öğretmen, öğrenci ve diğer paydaşlarını uyum ve iş birliği içinde çalışmalarında okul yöneticilerinin liderlik özellikleri ve davranışları çok önemlidir. Okul yöneticisinin eğitim-öğretim sürecindeki liderlik rolü, eğitim kurumunun niteliğinde kişisel beceri ve örgütün motivasyonu açısından önem arz etmektedir. Okul yöneticisi eğitim kurumunda hem öğrenciler hem de öğretmenler açısından gelişim merkezli öğrenme ortamı oluşturmali, öğretmenlere de sorumluluklar vermesi ve onlara rehberlik yapmalıdır. Okul yöneticisinden beklenen yönetici rolü ile liderlik rolünü bütünleştirmesidir (Kaya, 2008). Öğretim liderliği, eğitim kurumu yöneticisinin, eğitim kurumunun amaçları doğrultusunda görevlerini yerine getirmesi ile birlikte eğitim kurumundaki eğitimcileri de bu amaçlar doğrultusunda harekete geçirerek eğitimcilerin de sergilediği davranışlar olarak adlandırılmaktadır (Şahin-Yener, 2017).

Öğretim liderliği, eğitim-öğretim sürecinin geliştirici mekanizmasıdır (Kara-keçili, 2014). Nitelikli bir öğretim liderliği sürecinde eğitim yöneticisi, okulunun, okul çevresinin olanaklarının, öğrenme ortamının özelliklerinin ve hedeflere ulaşılma oranının bilincindedir. Ayrıca okulunda nitelikli eğitim ortamı yaratmaya çalışırlar ve hem eğitsel hem de yönetsel alanda kendini yenilemeye ağırlık verirler. Öğretim liderliği davranışları sergileyen bir yönetici, okulundaki diğer eğitimcilerle hedeflerle ilgili yoğun bir şekilde diyalog halindedir, kişisel görüşünü açıklar,

¹ Öğrenci, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, pdr.sumeyye93@gmail.com

² Doç. Dr., Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi, tevfik.uzun@giresun.edu.tr

Öğretim Liderliğini Etkileyen Faktörler

Ülkedeki eğitim paydaşlarının taleplerinin değişmesi ve çoğalması eğitim kurumu yöneticilerini zorlamaktadır. Eğitim kurumu yöneticilerinin kendilerinden beklenen rolleri karşılayabilmeleri ve eğitim- öğretim sürecine liderlik yapabilmeleri için becerilerini geliştirmeye yönelik standartlar oluşturulmalıdır (Aslan ve Karip, 2014). Eğitim kurumu yöneticilerinin öğretim liderliği davranışlarını; gereksinimlerin değişmesi, bürokrasi sürecinin uzunluğu, zamanın kısıtlı olması, yönetici eğitimlerinin yeterli olmaması, veli katılımının olmaması, iletişim kopukluğu, kaynak yetersizliği, öğretmenlerin değerlendirilme sürecine karşı önyargıları engellemektedir (Bozkurt, 2019). Tüm ülke çapında uygulanan standart sınavlarda öğrenci başarı seviyesinden okul yöneticisinin sorumlu tutulması, paylaşılmış bir sorumluluğun olmaması, eğitim- öğretim süreci ile ilgili öngörülemez durumlarda ilk hesap verecek merci olarak okul yöneticisinin görülmesi bununla birlikte eğitim yöneticiliğine dair bir eğitim programının olmaması eğitim yöneticilerini zorlamaktadır (Aslan ve Karip, 2014). Koşar, Sezgin ve Aslan (2013) tarafından yapılan araştırma sonucunda okul yöneticilerinin iş tanımında yer almayan ancak eğitim-öğretim sürecini aksattığı için okul yöneticilerinin fiilen ilgilendiği personel eksikliği gibi birçok sorun olduğunu, okul yöneticilerinin personel eksikliği gibi sorunlarının giderilerek liderlik becerileri ve rollerini arttırmaya yönelik düzenlemelere ihtiyaç olduğunu ifade etmişlerdir. Tabancalı ve Cengiz (2013) tarafından yapılan araştırma sonucunda eğitim kurumundaki öğrenci sayısının öğretim liderliği davranışı üzerinde önemli bir etken olduğunu, öğrenci sayısı arttıkça öğretim liderliği davranışının da arttığını ifade etmişlerdir.

KAYNAKLAR

1. Akdağ, B. (2002). Öğretim liderliğinin bir davranış boyutu: Okulun misyonunu tanımlama. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9, 1-8.
2. Andrews, R.L., & Soder, R. (1987). Principal leadership and student achievement. *Educational Leadership*, 44(6), 9-11.
3. Andrews, R. L., Basom, M. R., & Basom, M. (1991). Instructional leadership: Supervision that makes a difference. *Theory into Practice*, 30(2), 97-101.
4. Arın, A. (2006). *Lise yöneticilerinin öğretim liderliği davranışları ile kullandıkları karar verme stratejileri ve problem çözme becerileri arasındaki ilişki düzeyi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
5. Aslan, H. ve Karip, E. (2014). Okul müdürlerinin liderlik standartlarının geliştirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 20 (3), 255-279.
6. Aydın, M. (2017). *Ortaöğretim müdürlerinin öğretim liderliği davranışlarının incelenmesi: Gaziantep örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

7. Blase, J. & Blase J. (2000). Effekitive instructional leadership, teachers' perspectives on how principals promote teaching and learning in schools. *Journal of Educational Administration*, 38 (2), 130-141.
8. Bilge, B.(2013). Öğrenci başarısını arttırmada okul müdüründen beklenen liderlik özellikleri. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 1(2), 12-23.
9. Bozkurt, E. (2019). *Okul müdürlerinin öğretim liderliği davranışlarının incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.
10. Can, N. (2007). İlköğretim okulu yöneticisinin bir öğretim lideri olarak yeni öğretim programlarının geliştirilmesi ve uygulanmasındaki yeterliliği. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 3(2), 228-244.
11. Çelik, Ö. (2010). *Okul yöneticilerinin özbilinç yeterliliği ve dönüşümcü liderlik özellikleri arasındaki ilişki*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
12. Durukan, H. (2006). Okul yöneticisinin vizyoner liderlik rolü. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 277-286.
13. Dönmez, M. (2008). *Resmi ilköğretim okulları müdürleri ile özel ilköğretim okulları müdürlerinin öğretim liderliği davranışlarının karşılaştırılması: Ankara ili Çankaya ilçesi örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
14. Gümüşeli, A. İ. (2014). *Eğitim ve öğretim yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.
15. Görkem, A. (2008). *Liderlik ve öğretim liderliği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
16. Hallinger, P ve Murphy, J. (1985). Assessing the instructional management behavior of principals. *The Elementary School Journal*, 86(2), 217-247.
17. Hallinger, P. (2005). Instructional Leadership and the School Principal: A passing fancy that refuses to fade away. *Leadership and Policy in Schools*. 4: 1-20.
18. Karakeçili, Y. (2014). Öğretmen algılarına göre ortaöğretim kurumlarında görev yapan okul yöneticilerinin öğretim liderliği davranışları 'Manisa Salihli örneği'. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
19. Kaya, G. (2008). *Ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlere göre okul müdürlerinin öğretim liderliği davranışları ile karar verme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
20. Kılınç, A. Ç. (2020). *Çağdaş liderlik yaklaşımları*. Güçlü, N. ve Koşar S.(Ed.), Eğitim yönetiminde liderlik içinde (ss: 65-90). Ankara: Pegem Akademi.
21. Koşar, S., Sezgin, F. & Aslan, H. (2013). Okul müdürlerinin resmi görev tanımlarının dışında olduğunu düşündükleri işlere ilişkin görüşleri. *Gazi University Journal of Gazi Educational Faculty (GUJGEF)*, 33(1), 147- 164.
22. Murphy, J., Hallinger, P., Weil, M., & Mitman, A. (1983). Instructional leadership. A conceptual framework. *Planning and Changing*, 14(3), 137-149.
23. Özdemir, M. (2018). *Eğitim yönetimi: Alanın temelleri ve çağdaş yönelimler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
24. Özdemir, S. & Sezgin, F. (2002). Etkili okullar ve öğretim liderliği. *Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3, 266-282.
25. Sığınır, A. (2013). *Meslek liselerindeki yönetici davranış boyutlarının okul iklimine etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
26. Smith, W. F., & Andrews, R. L. (1989). *Instructional leadership: How principals make a difference*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

Güncel Eğitim Bilimleri Araştırmaları III

27. Şahin-Yener, H. (2017). *Meslek lisesi müdürlerinin öğretim liderliği davranışlarının araştırılması: Trabzon/Ortahisar örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Avrasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
28. Sözüeroğlu, M. A. (2006). *İlköğretim okulu müdürlerinin öğretim liderliği davranışlarının değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
29. Şişman, M. (2018). *Öğretim liderliği*. Ankara: Pegem Akademi.
30. Tabancalı, E. & Cengiz, F. (2018). Okul müdürlerinin öğretim liderliği davranışlarının öğretmenlerin iş doyumuna etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (2), 481-499.
31. Yağmur, Ş. N. (2018). *Ortaokullarda okul müdürlerinin öğretim liderliği davranışlarını yerine getirme durumlarının değerlendirilmesi üzerine nitel bir araştırma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.
32. Vatansever-Bayraktar, H. (2015). Sınıf yönetiminde öğrenci motivasyonu ve motivasyonu etkileyen etmenler. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(3), 1079-1100.
33. Whitaker, B. (1997). Instructional leadership and principal visibility. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 70(3), 155-156.